

**BOSNA I HERCEGOVINA
VIJEĆE MINISTARA
DIREKCIJA ZA EKONOMSKO PLANIRANJE**

**БОСНА И ХЕРЦЕГОВИНА
САВЈЕТ МИНИСТАРА
ДИРЕКЦИЈА ЗА ЕКОНОМСКО ПЛАНИРАЊЕ**

**BOSNIA AND HERZEGOVINA
COUNCIL OF MINISTERS
DIRECTORATE FOR ECONOMIC PLANNING**

INFORMACIJA

**o kretanju makroekonomskih pokazatelja
za januar/siječanj - septembar/rujan 2018. godine**

Sarajevo, novembar/studeni 2018. godine

Sadržaj

Uvod.....	3
1. Realni sektor.....	4
<i>Kretanje industrijske proizvodnje</i>	4
<i>Maloprodaja.....</i>	5
<i>Tržište rada.....</i>	6
2. Javne finansije.....	8
<i>Indirektni porezi u BiH.....</i>	8
<i>Prihodi od direktnih poreza, doprinosa i neporeskih prihoda u BiH.....</i>	9
<i>Servis vanjskog duga.....</i>	10
3. Cijene, monetarni i finansijski sektor.....	11
<i>Cijene.....</i>	11
<i>Monetarni sektor.....</i>	12
<i>Bankarski sektor.....</i>	14
<i>Berze u BiH.....</i>	15
4. Vanjski sektor.....	17
<i>Vanjskotrgovinska razmjena.....</i>	17
5. Strane direktne investicije.....	20

Uvod

Vijeće ministara Bosne i Hercegovine je na 79. sjednici održanoj 05.03.2009. godine razmotrilo i usvojilo Prijedlog mjera iz nadležnosti Vijeća ministara BiH za ublažavanje uticaja globalne ekonomske krize na privredu BiH. Direkcija za ekonomsko planiranje je zadužena da u vezi sa navedenim prati kretanje makroekonomskih pokazatelja i da izvještaj o kretanju mjesečno dostavlja Vijeću ministara.

Direkcija je zadužena da „Informaciju“ dostavlja mjesečno Parlamentarnoj skupštini Bosne i Hercegovine u svrhu praćenja uticaja svjetske ekonomske krize na ekonomiju BiH.

„Informacija“ obuhvata kretanje glavnih makroekonomskih pokazatelja u BiH za navedeni period. Detaljna pojašnjenja svih oblasti koje su obuhvaćene u ovom dokumentu se mogu naći u Ekonomskim trendovima BiH koje publikuje Direkcija, kvartalno - četiri puta godišnje, te redovno dostavlja Vijeću ministara i Parlamentu BiH.

* * *

Prema trenutno dostupnim podacima iz nacionalnih računa (dostupni su bili podaci za K1 i K2 2018. godine) BHAS-a u prvoj polovini 2018. godine Bosna i Hercegovina je ostvarila ekonomski rast od oko 3% u odnosu na isti period prethodne godine.¹ Ova stopa ekonomskog rasta predstavlja nastavak trenda iz prethodne godine i u rangu je regionalnog prosjeka. Ako se tokom posmatranog perioda pažljivije posmatra struktura ostvarenog ekonomskog rasta u BiH vidljiva su povećanja u okviru svih kategorija izuzev javne potrošnje. Tako je najznačajniji doprinos ekonomskom rastu ostvaren u okviru privatne potrošnje koja je tokom posmatranog perioda uvećana za 3,1%. Obzirom na visoku zastupljenost ove kategorije u strukturi BDP-a može se konstatovati da je ista bila ključni generator ostvarenog ekonomskog rasta u prvoj polovini 2018. godine. Dvocifrena stopa rasta je zabilježena i u okviru ukupnih investicija, međutim imajući u vidu nizak nivo zastupljenosti istih u strukturi BDP-a može se konstatovati da je doprinos investicija bio nešto skromniji.

S druge strane, usljed povećanja izvozne tražnje i svjetskih cijena pojedinih proizvoda tokom prvog polugodišta 2018. došlo je do povećanja ukupne vanjskotrgovinske razmjene (robe +usluge) za oko 8%, izvoza od 8,9%, uvoza 8,1% u realnom smislu, dok je vanjskotrgovinski deficit povećan u odnosu na isti period prethodne godine.

Na bazi trenutno raspoloživih kratkoročnih indikatora može se zaključiti da je u Bosni i Hercegovini tokom trećeg kvartala 2018. godine nastavljen trend rasta ekonomske aktivnosti, s tim da je intenzitet rasta najvjerovatnije bio nešto slabiji u odnosu na prethodni kvartal. Tako je tokom perioda januar-septembar 2018. godine usljed povećanja u proizvodnje električne energije došlo do povećanja fizičkog obima industrijske proizvodnje od 2,4%.

Međutim, vrijedi istaći da je u posljednjih nekoliko mjeseci primjetno slabljenje u okviru izvozno orijentirane prerađivačke industrije koja je na kraju posmatranog perioda zabilježila negativnu stopu rasta od 0,7%. Pored industrijske proizvodnje, nastavljen je trend rasta u okviru vanjskotrgovinske robne razmjene sa svijetom. Tako je u periodu januar-septembar 2018. godine povećanje robne razmjene iznosilo 7,8%, dok su izvoz i uvoz roba povećani za 8,8% odnosno 6,9% što je dovelo do povećanja robnog deficita od 4,5%. Međutim vrijedi istaći da je tokom trećeg kvartala 2018. godine došlo do usporavanja stopa rasta uvoza i naročito izvoza roba što je dovelo do povećanja vanjskotrgovinskog deficita.

¹ Agencija za statistiku Bosne i Hercegovine, Saopštenje, "Bruto domaći proizvod, rashodni pristup tromjesečni podaci", 05.10.2018. godine

Trenutno raspoloživi pokazatelji iz domena javnih finansija za period januar – septembar 2018. godine također ukazuju na nastavak trenda rasta. Međutim, vrijedi istaći da je tokom trećeg kvartala 2018. godine došlo do usporavanja trenda rasta u odnosu na prvu polovinu 2018. godine. Naime, iako su ukupni poreski prihodi tokom posmatranog perioda januar-septembar 2018. godine povećani za 6,8%, u trećem kvartalu tekuće godine registrirana je nešto sporija stopa rasta u odnosu na prvu polovinu 2018. godine.

Ako se ima u vidu da su prihodi od direktnih poreza rasli ujednačenim stopama rasta po kvartalima, može se zaključiti da je ovo usporavanje rasta posljedica nešto sporije rasta prihoda od indirektnih poreza što se ponajviše odnosi na PDV. Naime, neto prihodi od PDV-a nakon stopa rasta od 8,4% u prvom odnosno 8,0% u drugom kvartalu, tokom trećeg kvartala 2018. godine uvećani su za samo 0,5% u odnosu na isti period prethodne godine.

1. Realni sektor

Kretanje industrijske proizvodnje

Prema raspoloživim podacima BHAS, Bosna i Hercegovina je u periodu januar-septembar 2018. godine ostvarila povećanje fizičkog obima industrijske proizvodnje od 2,4% u odnosu na isti period prethodne godine.² Posmatrano na mjesečnom nivou, rast fizičkog obima industrijske proizvodnje u septembru 2018. godine iznosio je 1,0% u odnosu na isti mjesec prethodne godine.

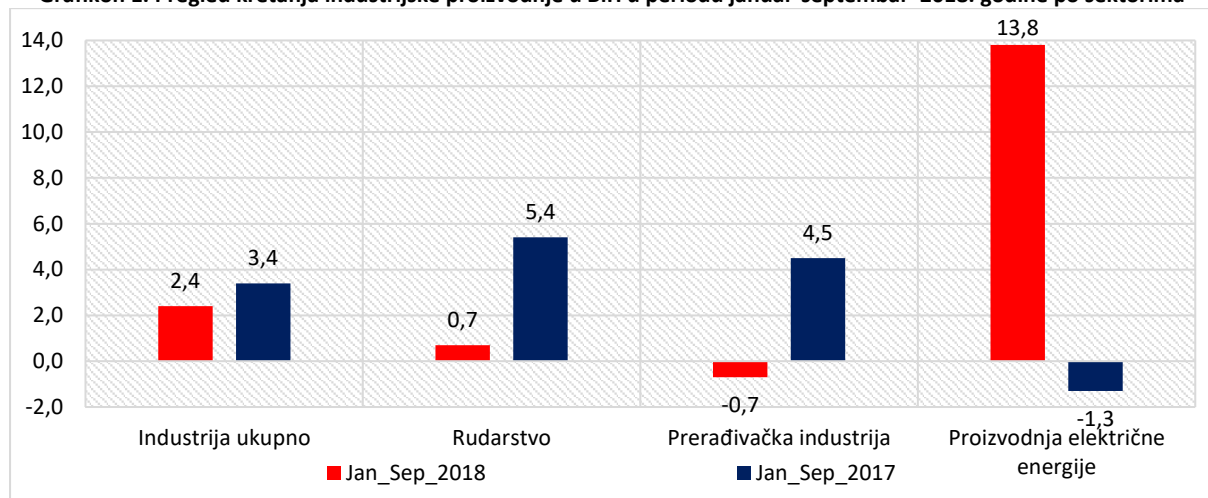
Međutim, ako se pažljivije posmatra kretanje fizičkog obima industrijske proizvodnje u BiH u dosadašnjem periodu 2018. godini, može se zaključiti da je trend rasta iste nastavljen pri čemu je ostvarena stopa rasta bila nešto niža u odnosu na prošlogodišnju kada je ostvaren rast od 3,4%. Uvidom u sektorsku strukturu ostvarenog rasta industrijske proizvodnje može se zaključiti da je najznačajnije povećanje a samim time i doprinos rastu zabilježen u okviru proizvodnje električne energije u BiH. Tako je prema raspoloživim podacima BHAS-a u Bosni i Hercegovini u prvih 9 mjeseci 2018. godine registrirano povećanje ukupne proizvodnje električne energije od 13,8% u odnosu na isti period prethodne godine. Ovo povećanje u proizvodnji električne energije rezultat je povećanja proizvodnje u okviru hidroelektranama koja je skoro udvostručena, dok je nivo proizvodnje u termoelektranama bio u rangu prošlogodišnjeg. Ova kretanja u okviru proizvodnje električne energije u termoelektranama odrazila su se i na sektor rudarstva u BiH u okviru kojeg je također zabilježena stagnacija proizvodnje sa registriranim stopom rasta od 0,7% u odnosu na isti period prethodne godine.

S druge strane, tokom posmatranog perioda januar-septembar 2018. godine došlo je do stagnacije proizvodnje u okviru bh. prerađivačke industrije gdje je registrirana stopa promjene od -0,7% u odnosu na isti period prethodne godine. Ovo smanjenje u okviru prerađivačke industrije u velikoj mjeri je onemogućilo višu stopu rasta ukupne industrijske proizvodnje u BiH. Posmatrano po granama prerađivačke industrije najznačajnije stope smanjenja proizvodnje koje su dovele do stagnacije ukupne prerađivačke industrije u BiH registrirane su u okviru: drvoprerade (osim namještaja) 11,6%, tekstila 8,3%, hemijske industrije 6%, gotovih metalnih proizvoda 6,6% i baznih metala 1,3%. U istom vremenskom periodu u okviru većine ostalih grana prerađivačke industrije zabilježena su povećanja proizvodnje, međutim ova povećanja nisu bila dovoljna kako bi se iskompenzirale negativne stope rasta u okviru navedenih industrijskih grana koje predstavljaju okosnicu industrijske proizvodnje i

²Agencija za statistiku Bosne i Hercegovine, Saopštenje, „Indeks obima industrijske proizvodnje u Bosni i Hercegovini za septembar 2018. godine-prethodni podaci“, 25.10.2018. godine.

izvoza u BiH. Grafički prikaz kretanja fizičkog obima industrijske proizvodnje u BiH po sektorima za period januar-septembar 2018. godine prikazan je na grafikonu ispod:

Grafikon 1. Pregled kretanja industrijske proizvodnje u BiH u periodu januar-septembar 2018. godine po sektorima

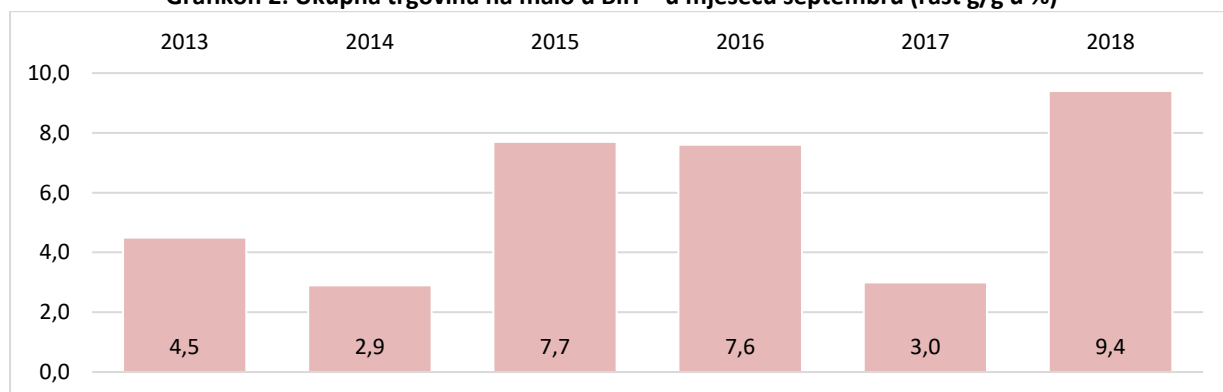
Izvor: Agencija za statistiku Bosne i Hercegovine

Maloprodaja

U periodu januar - septembar 2018. godine ukupna trgovina na malo je, u odnosu na isti period prošle godine, zabilježila realni rast prometa od 9,2%³. Prema zvaničnim podacima BHAS-a ukupna trgovina na malo, u mjesecu septembru 2018. godine, zabilježila je realni rast od 9,4% (IX 2018/IX 2017).

Do ovog rasta ponajviše je došlo usljed povećanja trgovine motornim gorivima u specijaliziranim prodavnicima od 16% te porasta prometa u trgovini na malo hranom, pićem i duhanskim proizvodima u s.p.⁴ za 5%. Do rasta je došlo i u trgovini na malo neprehrambenim proizvodima koja je porasla za 3,1%. U okviru trgovine na malo neprehrambenim proizvodima kod trgovine na malo izvan prodavnica, štandova i tržnica ostvaren je trostruki rast u odnosu na isti mjesec prethodne godine. Kod prometa informacijsko komunikacijskom opremom u s.p. ostvaren je rast od 1,4%, trgovini na malo proizvodima za kulturu i rekreaciju u s.p. rast od 17,4% te trgovini na malo ostalom robom u s.p. porast od 8,6%. Jedina kategorija koja je zabilježila negativnu stopu rasta od 1,6% je trgovina na malo ostalom opremom za domaćinstvo u s.p.

Grafikon 2: Ukupna trgovina na malo u BiH – u mjesecu septembru (rast g/g u %)

Izvor: BHAS

³ Izvor podataka: BHAS

⁴ s.p. – specijalizirane prodavnice

Pored gore navedenih kategorija došlo je i do rasta u prometu na malo sportskom opremom, igrama i igračkama u s.p. od 43,1%, prometu na malo tekstilom, odjećom, obućom i proizvodima od kože u s.p. od 9,7%, trgovini na malo namještajem, opremom za rasvjetu i električnim aparatima za domaćinstvo u s.p. od 8%, trgovini u apotekama, trgovini na malo medicinskim i kozmetičkim preparatima u s.p. od 6,6%. Izuzetak je bila trgovina na malo knjigama, novinama, muzičkim i videozapisima u s.p. koja je zabilježila smanjenu stopu rasta od 4,5%.

Tržište rada

U septembru 2018. godine ukupan broj zaposlenih lica u BiH iznosio je 808,6 hiljada i veći je za 2% u odnosu na septembar 2017. godine. Broj zaposlenih lica uvećan je u gotovo svim područjima djelatnosti. Međutim, najznačajniji doprinos rastu broja zaposlenih bio je u djelatnostima industrije, trgovine i ugostiteljstva. Broj zaposlenih lica u području djelatnosti prerađivačke industrije uvećan je za 2,3% u septembru 2018. godine u poređenju sa istim mjesecom prošle godine. Istovremeno u djelatnosti trgovine na veliko i malo, popravka motornih vozila i motocikala broj zaposlenih lica je uvećan za 3% g/g, a u djelatnosti pružanja smještaja, te pripreme i usluživanja hrane uvećan je za 3,4% g/g. Broj registrovanih nezaposlenih lica u BiH u septembru 2018. godine smanjen je za 8,1% u odnosu na isti mjesec 2017. godine i iznosi 441,7 hiljada. Anketna stopa nezaposlenosti u BiH za 2018. godinu iznosi 18,4%.⁵

Tabela 1: Broj zaposlenih (nova metodologija) i registrovanih nezaposlenih lica u BiH

	Broj zaposlenih lica u BiH	Broj registrovanih nezaposlenih lica u BiH	Stopa rasta broja zaposlenih lica g/g	Stopa rasta broja registrovanih nezaposlenih lica g/g
01-2017	767.074	511.571	-	-5,1%
02-2017	766.799	509.907	-	-5,0%
03-2017	773.053	501.522	-	-5,4%
04-2017	779.342	495.405	-	-5,5%
05-2017	783.585	487.426	-	-6,1%
06-2017	786.399	485.888	-	-6,2%
07-2017	787.933	486.309	-	-6,5%
08-2017	785.582	485.088	-	-6,8%
09-2017	792.779	480.379	-	-6,7%
10-2017	795.318	478.191	-	-6,7%
11-2017	796.947	475.549	-	-7,0%
12-2017	794.318	475.084	-	-6,9%
01-2018	790.629	475.541	3,1%	-7,0%
02-2018	791.115	472.957	3,2%	-7,2%
03-2018	794.349	466.330	2,8%	-7,0%
04-2018	795.883	458.355	2,1%	-7,5%
05-2018	802.661	450.067	2,4%	-7,7%
06-2018	806.031	448.071	2,5%	-7,8%
07-2018	805.715	450.392	2,3%	-7,4%
08-2018	801.293	448.578	2,0%	-7,5%
09-2018	808.627	441.672	2,0%	-8,1%

Izvor: BHAS, entitetski zavodi za zapošljavanje, Zavod za zapošljavanje BD, DEP kalkulacije

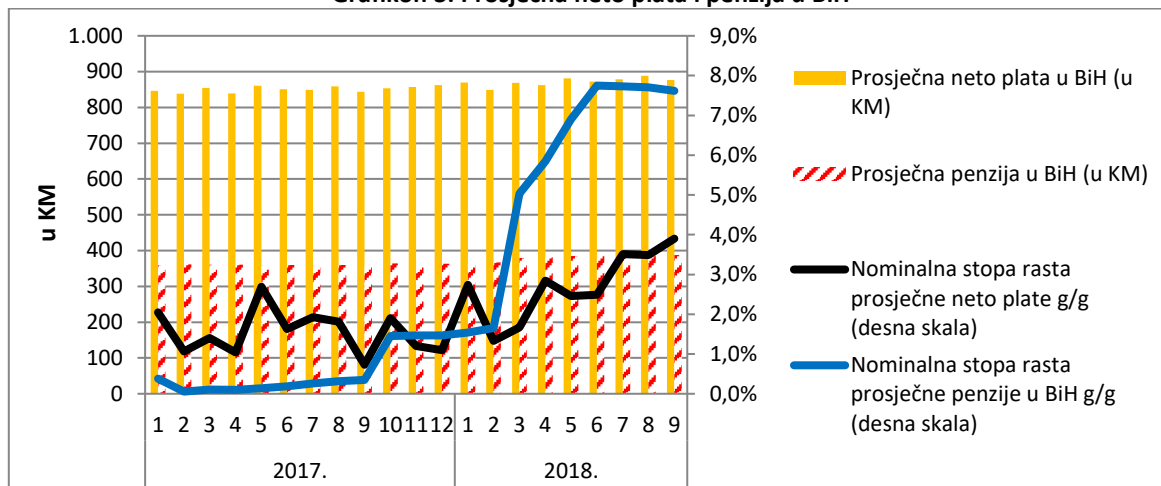
Prosječna neto plata u BiH u septembru 2018. godine nominalno je uvećana za 3,9% u odnosu na septembar 2017. godine uz nešto sporiju realnu stopu rasta zbog inflacije i iznosi 877 KM. Iako je u gotovo svim područjima djelatnosti zabilježen nominalni rast neto plata u poređenju IX 2018/IX 2017 naveće nominalne stope rasta su u području djelatnosti zdravstvene i socijalne zaštite (7,5% g/g) i

⁵ Anketa o radnoj snazi u BiH se sprovodi jednom godišnje.

obrazovanja (6,7% g/g). Kretanje prosječne neto plate u 2017. i 2018. godini predstavljeno je na grafikonu ispod.

U septembru 2018. godine ukupan broj penzionera koji primaju penzije iz penzionih fondova u BiH uvećan je za 0,9% u odnosu na isti mjesec 2017. godine i iznosi 676 hiljada.⁶ Prosječna penzija u BiH u septembru 2018. godine iznosila je 387 KM i nominalno je veća za 7,6% u odnosu na isti mjesec 2017. godine.⁷ U posmatranom mjesecu najniža penzija u FBiH iznosila je 348,1 KM, a u RS 187,8 KM.

Grafikon 3: Prosječna neto plata i penzija u BiH

Izvor: BHAS, entitetski penzioni fondovi, DEP kalkulacije

Broj zaposlenih (nova metodologija)- revidirani podaci. Podaci o ukupnom broju zaposlenih u BiH su obračunati retroaktivno za 2017. godinu. Time je prekinuta serija podataka o zaposlenima u BiH, kao i uporedivost sa prethodno objavljivanim mjesečnim i godišnjim podacima o broju zaposlenih u BiH. Ukupan broj zaposlenih u BiH je podatak agregiran na osnovu prikupljenih i obrađenih podataka iz Federacije BiH, Republike Srpske i podružnice Agencije za statistiku BiH u Brčko distriktu BiH. Podaci o ukupnom broju zaposlenih osoba u Federaciji BiH (pravne osobe i obrt i srodne djelatnosti) dobijeni su obradom podataka koji su preuzeti iz administrativnog izvora, Porezne uprave Federacije BiH. Podaci o zaposlenima u Republici Srpskoj dobijaju se na osnovu polugodišnjeg statističkog istraživanja o zaposlenima i plaćama zaposlenih, stanje na dan 31. mart i 30. septembar. Izvor podataka o preduzetnicima i zaposlenima kod njih je Porezna uprava Republike Srpske. Podaci o zaposlenima u pravnim osobama u Brčko distriktu BiH se prikupljaju putem mjesečnog statističkog istraživanja o zaposlenima i plaći. Za javnu upravu, obrazovanje i zdravstvo vrši se potpuni obuhvat. Za subjekte koji se ne prate Mjesečnim istraživanjem o zaposlenima i plaći, jedanput godišnje se vrši imputacija na mjesečnom nivou iz podataka završnih računa. Podaci o broju samostalnih preduzetnika se procjenjuju na osnovu administrativnog registra, a podaci o broju zaposlenih kod njih se preuzimaju od Fonda zdravstvenog osiguranja. Izvor: BHAS, Saopštenje, zaposleni po djelatnostima.

⁶ Broj penzionera u BiH u analizi predstavlja zbir penzionera koji primaju penzije od Federalnog zavoda za penzijsko i invalidsko osiguranje i Fonda za penzijsko i invalidsko osiguranje Republike Srpske bez obzira na mjesto prebivališta.

⁷ Prosječna penzija u BiH je izračunata na osnovu prosječnih mjesečnih penzija ponderisanih udjelom ukupnog broja penzionera u svakom od bh. entiteta u ukupnom broju penzionera. Međugodišnji rast prosječne penzije rezultat je uvećanja penzija u oba bh. entiteta u 2018. godini što je obuhvaćeno prethodnim Informacijama.

2. Javne finansije

U prvih devet mjeseci, na nivou BiH je ukupno prikupljeno oko 11,2 miliona KM javnih prihoda što je za 6,8% više nego u istom periodu prethodne godine. Udio prihoda od indirektnih poreza i direktnih poreza i doprinosa u ukupno prikupljenim prihodima, je ujednačen, po 50%.

Indirektni porezi u BiH

Naplaćeni prihodi. U periodu januar - septembar 2018. godine, bruto naplata prihoda od indirektnih poreza je veća za 7,7% g/g. Odnosno, tokom posmatranog perioda naplaćeno je oko 5,6 milijardi KM bruto prihoda. Budući da, je tokom posmatranog perioda, zabilježen rast povrata sa JR UIO, to je rezultiralo rastom naplaćenih neto prihoda od 7,2% g/g. Tako su na plaćeni neto prihodi, u periodu januar - septembar iznosili oko 4,6 milijarde KM. Pozitivan doprinos rastu prikupljenih prihoda dali su prihodi od PDV-a (3,3 p.p.), putarina (4,0 p.p.) i carina (0,3 p.p.), dok su prihodi od akciza imali negativan doprinos rastu ukupnih neto prihoda (0,8 p.p.).

Tabela 2: Naplata i raspodjela prihoda od indirektnih poreza (rast g/g u % ako nije drugačije naznačeno)

	struktura 2018	jan-sep 2017	jan-sep 2018	jul 2018	avg 2018	sep 2018
Bruto prihodi - prikupljeno	100,0	7,4	7,7	11,1	0,6	6,2
Povrati	18,2	16,1	10,1	26,3	20,3	18,4
Neto prihodi - prikupljeno	81,8	5,7	7,2	7,9	-3,4	4,4
PDV	49,9	6,1	5,3	9,9	-1,6	-5,1
Carine	3,7	9,9	7,0	14,2	3,2	7,3
Akcize	19,4	4,3	-2,9	-12,0	-18,7	-2,5
Putarine	8,1	8,0	61,1	67,4	61,5	77,4
Ostali prihodi	0,3	1,2	5,0	5,8	4,7	15,2
Neusklađeni prihodi	0,4	-33,6	108,7	54,9	-100,0	...
Raspoloživo za raspodjelu	100,0	7,6	7,5	10,6	-8,5	3,5
Minimalne rezerve	21,1	16,6	25,2	47,0	12,1	10,4
Budžeti	78,9	5,8	3,6	2,7	-12,7	2,4
Servisiranje vanjskog duga	12,0	39,0	0,7	-20,6	12,5	-26,4
FBiH	7,6	38,3	0,5	-22,7	13,4	-28,4
RS	4,2	39,8	0,0	-16,8	11,0	-25,4
BD	0,1	85,5	74,6	-29,4	29,6	44,7
Raspodjeljeno nakon servisiranja vanjskog duga	66,9	1,3	4,1	5,6	-14,1	12,5
Institucije BiH	9,9	-0,3	-0,5	4,8	0,0	-4,8
FBiH	36,6	2,5	5,3	6,3	-15,2	15,0
RS	18,1	-0,9	4,7	4,9	-17,6	19,4
BD	2,3	5,5	2,6	3,8	-10,6	-3,8

Izvor: Uprava za indirektno oporezivanje BiH

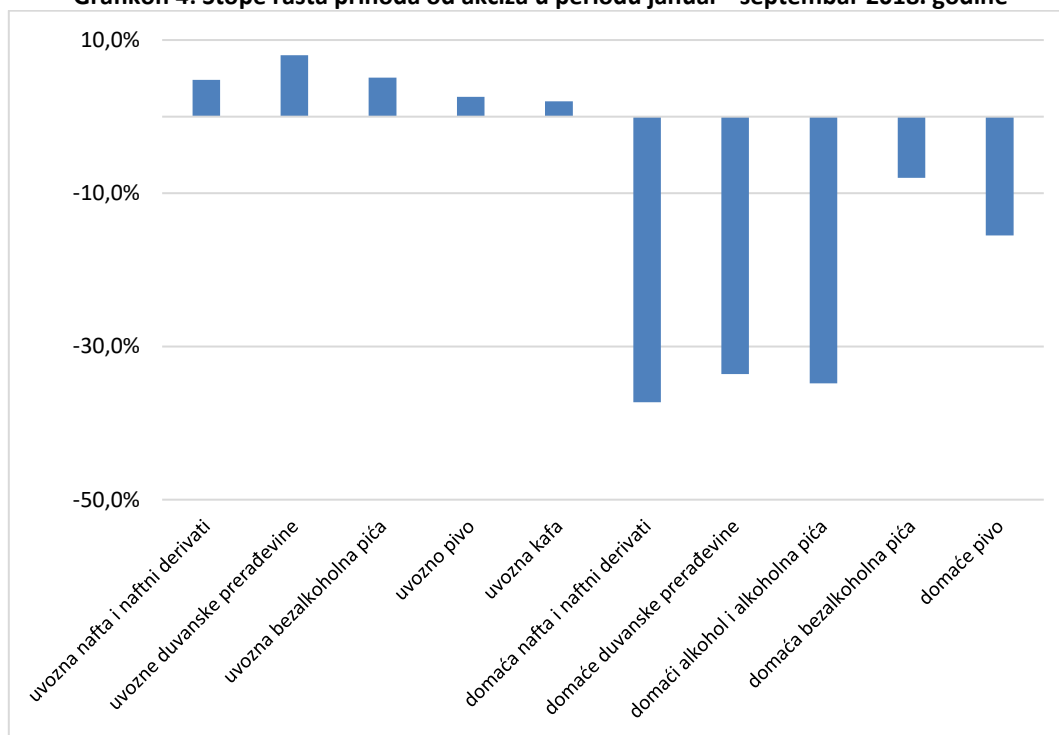
Porez na dodatu vrijednost. Prihodi od PDV-a, i tokom septembra mjeseca bilježe smanjenje (vidjeti tabelu iznad), što se odrazilo na nešto nižu stopu ovih prihoda tokom posmatranog perioda. U periodu januar - septembar tekuće godine, po osnovu PDV-a naplaćeno je oko 2,8 milijardi KM neto prihoda, što je za 5,3% nego u istom periodu prethodne godine. Naravno, tokom septembra mjeseca uvoz roba je zabilježio smanjenje, što je svakako dovelo do smanjenje prihoda od PDV-a. A takođe, tokom posmatranog perioda, stopa rasta uvoza je u potpunosti praćena rastom ovih prihoda, odnosno skromnije.

Prema poreskim prijavama, prihodi od PDV-a veći su za 5,1% g/g od čega su naplaćeni prihodi od PDV-a iz prometa domaćih roba i usluga manji za 10,2% g/g, dok su naplaćeni prihod od PDV-a pri uvozu roba i usluga viši za 8,0% g/g⁸.

⁸ Podaci o naplaćenim PDV prihodima u domaćem prometu roba i usluga i pri uvozu roba su preuzeti iz PDV nacionalne prijave.

Akcize. Prihodi od akciza, na mjesečnom nivou, nastavljaju da se smanjuju, što je rezultiralo smanjenjem tokom posmatranog perioda. Za devet mjeseci tekuće godine, po osnovu akciza je prikupljeno preko 1 milijarde KM neto prihoda, što je 2,9% g/g manje. Bez obzira na to što su uvozne akcije (koje čine oko 80% ukupnih prihoda od akciza) ostavile rast, smanjenje prihoda od akciza iz domaćeg prometa su se bitnije odrazile na kretanje ukupnih prihoda od akciza. Akcize po osnovu domaćeg prometa roba bilježe smanjenje od 27,6% g/g, dok su uvozne akcize ostvarile rast od 6,6% g/g.

Grafikon 4: Stope rasta prihoda od akciza u periodu januar - septembar 2018. godine

Izvor: Uprava za indirektno oporezivanje BiH

Carine. Po osnovu carina, tokom posmatranog perioda, prikupljeno je oko 211 miliona KM, što je predstavlja rast ovih prihoda od 7,0% g/g .

Putarine. Po osnovu putarina, tokom posmatranog perioda ukupno je prikupljeno oko 457 miliona KM neto prihoda, što predstavlja povećanje od oko 61,1% g/g.

Raspoređeni prihodi. Tokom posmatranog perioda, raspoloživi prihodi za raspodjelu su iznosili oko 5,6 milijardi KM, što je za 7,5% više nego u istom periodu prethodne godine. Nakon izdvojenih čak 25,2% g/g više sredstava za isplatu povrata sa JR UIO (minimalne rezerve), za raspodjelu krajnjim korisnicima ostalo je neto prihoda u iznosu od oko 4,4 milijardi KM (3,6% g/g više). Od tog iznosa, za servis vanjskog duga raspoređeno je 673 miliona KM, što je svega 0,7% g/g. Sredstva doznačena za finansiranje budžetskih izdataka krajnjih korisnika sa JR uvećana su za 4,1% g/g i iznosila su oko 3,7 milijardi KM.

Prihodi od direktnih poreza, doprinosa i neporeskih prihoda u BiH

U prvih devet mjeseci, 2018. godine, entitetske poreske uprave su ukupno prikupile oko 5,6 milijardi KM prihoda. Ovim su prihodi po osnovu direktnih poreza, doprinosa i drugih prihoda povećani za 6,0% g/g. U obje poreske uprave sve vrste prihoda bilježe pozitivne stope rasta, s tim što je u nadležnosti poreske uprave RS, stopa značajno niža zbog smanjenja pojedinih kategorija prihoda (što se može vidjeti iz tabele ispod).

Tabela 3: Prihodi od direktnih poreza, doprinosa, taksi, naknada i sl.

Naziv prihoda	FBiH jan-sep			RS jan-sep			BiH jan-sep		
	miliona KM		rast u	miliona KM		rast	miliona KM		rast
	2017	2018	%	2017	2018	u %	2017	2018	u %
Direktni porezi	704,7	771,2	9,4	355,3	394,6	11,1	1.060,0	1.165,8	10,0
<i>Porez na dohodak</i>	297,8	333,4	12,0	172,9	180,2	4,2	470,7	513,7	9,1
<i>Porez na dobit</i>	278,1	311,4	12,0	153,0	181,4	18,5	431,1	492,8	14,3
<i>Porezi građana</i>	127,7	125,4	-1,8	29,4	33,0	12,4	157,1	158,5	0,9
<i>Ostali porezi</i>	1,2	0,9	-18,7	0,0	0,0	0,0	1,2	0,9	-18,7
Takse, kazne i naknade	510,8	537,2	5,2	291,0	306,3	5,3	801,7	843,4	5,2
Doprinosi	2.350,6	2.521,9	7,3	1.090,9	1.090,1	-0,1	3.441,4	3.612,0	5,0
<i>PIO</i>	1.300,9	1.399,7	7,6	587,4	619,7	5,5	1.888,3	2.019,3	6,9
<i>Zdravstvo</i>	942,1	1.005,4	6,7	425,4	389,0	-8,6	1.367,4	1.394,4	2,0
<i>Nezaposleni</i>	107,6	116,8	8,5	29,9	25,4	-15,0	137,6	142,3	3,4
<i>Dječija zaštita</i>	0,0	0,0	-	44,4	52,3	17,6	44,4	52,3	17,6
<i>Zapošljavanje invalida</i>	0,0	0,0	-	3,6	3,8	3,8	3,6	3,8	3,8
UKUPNO	3.566,0	3.830,3	7,4	1.737,1	1.791,0	3,1	5.303,1	5.621,3	6,0

Izvor: Poreska uprava RS i Poreska uprava FBiH

Prihodi od doprinosa. Po osnovu doprinosa u posmatranom periodu ukupno je prikupljeno oko 3,6 milijardi KM, ili više za 5,0% g/g. Pojedinačne kategorije prihoda od doprinosa, kao i stope njihovog rasta, mogu se vidjeti iz tabele iznad. Tokom posmatranog perioda, prihodi od doprinosa u nadležnosti poreske uprave RS bilježe negativnu stopu rasta, zbog smanjenja doprinosa za zdravstveno osiguranje i doprinosa za osiguranje od nezaposlenosti.

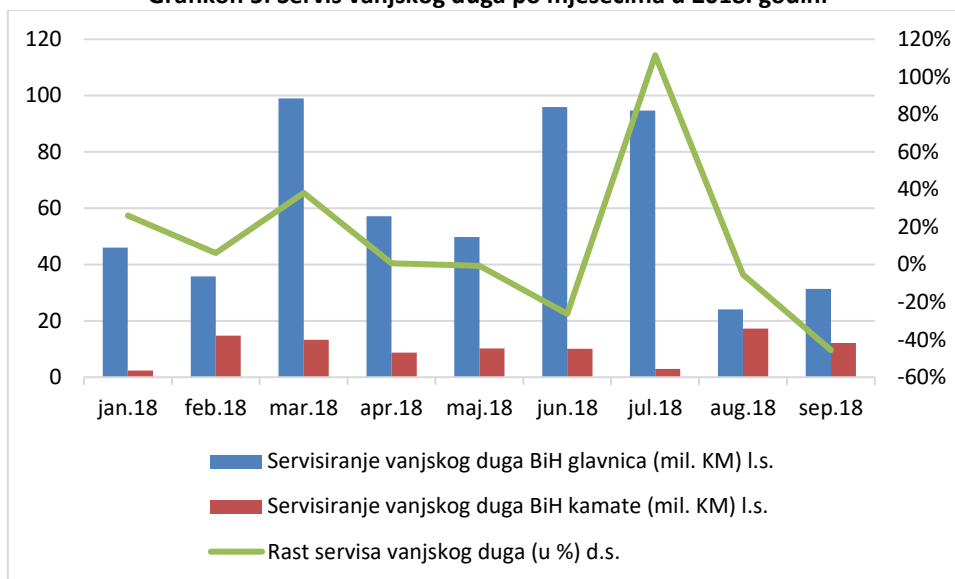
Direktni porezi. Po osnovu direktnih poreza, ukupno je prikupljeno oko 1,2 milijarde KM prihoda što je za 10% više nego u istom periodu prethodne godine. Glavne kategorije direktnih poreza su porez na dohodak i porez na dobit. Kod poreza na dohodak najznačajniji su porez na dohodak fizičkih lica od samostalne i porez na dohodak od nesamostalne djelatnosti. Po ovom osnovu prikupljeno je oko 514 miliona KM (9,1% g/g više). Po osnovu poreza na dobit je prikupljeno oko 493 milion KM (više za 14,3%). Najznačajni rast u kategoriji poreza na dobit ostvaren je zahvaljujući porezu na dobit preduzeća, porezu na dobit pravnih lica iz oblasti igara na sreću, porezu na dobit banaka i mikrokreditnih organizacija. Kod poreza na dohodak najznačajniji su porez na dohodak fizičkih lica od samostalne i nesamostalne djelatnosti.

Ostali prihodi. Po osnovu taksi, kazni i naknada u posmatranom periodu prikupljeno je oko 843 miliona KM. Kod ove grupe prihoda najveći rast je ostvaren kod naknada i taksi (naknada za korištenje šuma, naknada za korišćenje mineralnih voda, priređivanje igara na sreću, različite administrativne takse). Naravno, rast prihoda iz nadležnosti poreskih uprava je jednim dijelom rezultat stalno prisutnih inspeksijskih nadzora, a u svrhu borbe protiv rada na crno.

Servis vanjskog duga

Za period januar - septembar tekuće godine, servisirano je oko 626 miliona KM vanjskog duga, što je za samo 19 miliona KM više nego u istom periodu prethodne godine. Odnosno, servisiranje obaveza vanjskog duga je veće za svega 3,1% u poređenju sa istim periodom prethodne godine. Na servis glavnice je utrošeno oko 534 miliona KM (više za 2,2% g/g). Takođe, u istom periodu, na servis kamata i bankarskih troškova utrošeno je oko 92 miliona, isto kao i u istom periodu prethodne godine. Servis kamata, tokom posmatranog perioda, bilježi povećanje od 8,7% g/g.

Grafikon 5: Servis vanjskog duga po mjesecima u 2018. godini

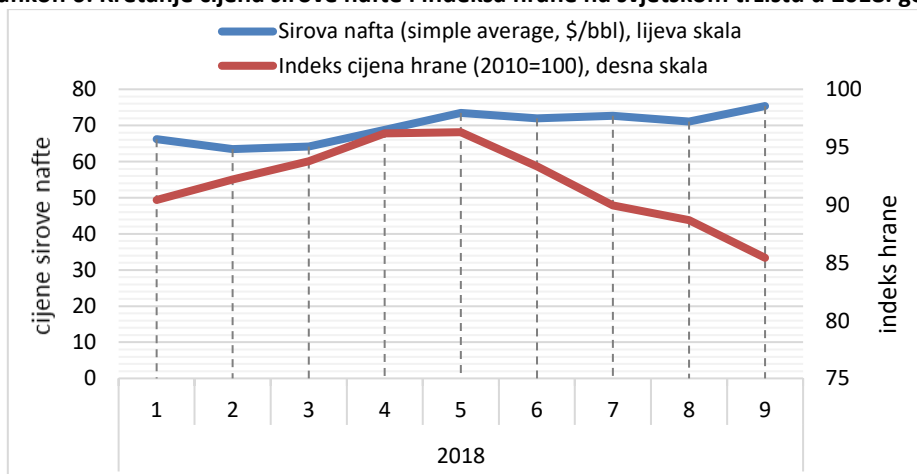
Izvor: Centralna banka BiH

3. Cijene, monetarni i finansijski sektor

Cijene

U septembru 2018. godine nastavljen je rast cijena sirove nafte na svjetskom tržištu. U posmatranom mjesecu cijena sirove nafte je iznosila 75,4 \$/barelu (grafikon ispod) i veća je u odnosu na isti mjesec prethodne godine za 42,3%. Suprotno cijeni sirove nafte, indeks hrane na svjetskom tržištu u septembru 2018. godine manji je za 2,9% u odnosu na isti mjesec 2017. godine. Kretanje cijena nafte i hrane tokom 2018. godine predstavljeno je na grafikonu ispod.

Grafikon 6: Kretanje cijena sirove nafte i indeksa hrane na svjetskom tržištu u 2018. godini

Izvor: Svjetska banka

Inflacija mjerena indeksom potrošačkih cijena u BiH u septembru 2018. godine iznosila je 1,7% u odnosu na isti mjesec prethodne godine. U periodu I-IX 2018/ I-IX 2017. godine inflacija u BiH je

iznosila 1,3%.⁹ U posmatranom periodu primjećuje se da je najveći rast cijena bio u odjeljcima alkoholnih pića i duvana (6,8% g/g) i prevoza (8% g/g). Na rast cijena u odjeljku alkoholnih pića i duvana najviše je uticalo povećanje akciza na duvan i cigarete na početku 2018. godine odnosno poskupljenja cigareta pojedinih proizvođača kao rezultat poslovne politike. Rast cijena u odjeljku prevoza povezan je sa povećanjem cijena sirove nafte. U odjeljku hrane i bezalkoholnih pića cijene su u periodu I-IX 2018/ I-IX 2017. godine veće za 0,8% g/ ali zbog najvećeg udjela u CPI indeksu imale su doprinos rastu ukupnog nivoa cijena. U odjeljku stanovanja, vode, el. energije, plina i dr. energenata cijene su uvećane za 2,4% g/g i dale su doprinos rastu inflacije u BiH. Rast cijena u ostalim odjeljcima CPI indeksa predstavljen je u tabeli ispod.

Tabela 4: Indeks potrošačkih cijena u BiH

	I 2018 I 2017	II 2018 II 2017	III 2018 III 2017	IV 2018 IV 2017	V 2018 V 2017	VI 2018 VI 2017	VII 2018 VII 2017	VIII 2018 VIII 2017	IX 2018 IX 2017	I-IX 2018 I-IX 2017
00 Ukupan indeks	100,3	100,9	101,1	101,0	101,3	101,9	101,8	101,8	101,7	101,3
01 Hrana i bezalkoholna pića	101,0	100,6	101,3	101,1	100,9	101,2	100,6	100,4	100,1	100,8
02 Alkoholna pića i duvan	106,3	106,5	107,9	107,9	108,1	107,5	105,5	105,7	106,0	106,8
03 Odjeća i obuća	91,7	91,0	89,9	88,9	89,4	89,3	90,4	90,7	89,0	90,0
04 Stanovanje, voda, el. energija, plin i dr. energenti	101,8	102,5	102,2	101,8	101,7	102,6	102,2	102,9	103,4	102,4
05 Namještaj, kućni uređaji i redovno održavanje kuće	98,9	99,1	98,8	99,4	99,0	99,1	99,3	99,0	98,7	99,0
06 Zdravstvo	101,2	101,2	101,2	101,3	101,7	101,6	102,2	102,2	102,4	101,7
07 Prevoz	100,9	105,7	105,6	106,3	108,3	110,7	110,8	111,5	112,1	108,0
08 Komunikacije	96,9	97,0	97,1	97,0	99,7	99,7	99,9	99,9	99,7	98,5
09 Rekreacija i kultura	100,5	100,7	100,9	101,2	101,3	101,2	102,1	101,8	101,2	101,2
10 Obrazovanje	100,0	100,0	100,0	99,9	99,9	99,9	99,9	100,1	100,1	100,0
11 Restorani i hoteli	100,1	100,3	100,2	100,2	100,5	100,5	100,5	100,5	100,5	100,4
12 Ostala dobra i usluge	99,5	100,3	100,0	100,6	99,7	100,0	100,1	99,4	98,6	99,8

Izvor: BHAS

Monetarni sektor

U septembru 2018. godine ukupna novčana masa (M2) iznosila je 23,8 mlrd. KM i veća je u odnosu na isti mjesec 2017. godine za 10,3%. Iako su sve komponente novčane mase uvećane u posmatranom mjesecu, najznačajniji doprinos rastu novčane mase dala je najveća komponenta transakcijskog novca, prenosivi depoziti u domaćoj valuti (6,5 p.p.) a potom gotovina izvan banaka (1,5 p.p.). U okviru kvazi novca, najznačajniji doprinos rastu M2 u septembru 2018. godine dali su prenosivi depoziti u stranoj valuti (1,1 p.p.). Stope rasta navedenih komponenti predstavljene su u tabeli ispod.

⁹ Indeks potrošačkih cijena u BiH izračunava se na osnovu reprezentativne liste proizvoda koju u 2018. godini čini 615 proizvoda. Za izračunavanje indeksa potrošačkih cijena u BiH od januara 2018. godine primjenjuju se ponderi koji se baziraju na podacima iz Ankete o potrošnji domaćinstava za 2015. godinu (referentna baza za izračunavanje indeksa je 2015. godina). Ponderi se svake godine koriguju s kretanjem cijena u prethodnoj godini. Izvor: BHAS.

Tabela 5: Kretanje novčane mase u septembru 2018. godine

Opis	Gotovina izvan banaka	Prenosivi depoziti u domaćoj valuti	M1	Ostali depoziti u domaćoj valuti	Prenosivi depoziti u stranoj valuti	Ostali depoziti u stranoj valuti	QM	M2
	1	2	3=1+2	4	5	6	7=4+5+6	8=3+7
Stanje u mil. KM	3.946,4	8.046,8	11.993,2	4.140,1	1.966,6	5.740,1	11.846,8	23.840,0
Stopa rasta g/g	9,1%	21,1%	16,9%	2,0%	13,4%	3,2%	4,3%	10,3%

Izvor: CBBiH

Rezervni novac (M0) u septembru 2018. godine uvećan je za 14,7% u odnosu na isti mjesec 2017. godine i iznosio je 10,3 mlrd. KM. Sve komponente M0 su dale doprinos rast rezervnog novca. Najveću stopu rasta u poređenju g/g imali su prenosivi depoziti drugih domaćih sektora kod monetarnih vlasti, ali je njihov doprinos rastu M0 bio mali (0,4 p.p.) zbog malog udjela. Najznačajniji doprinos rastu M0 dala je ujedno i najveća komponenta – depoziti banaka kod monetarnih vlasti (10 p.p.). Stope rasta navedenih komponenti predstavljene su u tabeli ispod.

Tabela 6: Kretanje rezervnog novca u septembru 2018. godine

Opis	Gotovina izvan monetarnih vlasti	Depoziti banaka kod monetarnih vlasti	Prenosivi depoziti drugih domaćih sektora kod monetarnih vlasti	Rezervni novac (M0)
	1	2	3	4=1+2+3
Stanje u mil. KM	4.717,2	5.437,8	112,6	10.267,6
Stopa rasta g/g	8,8%	19,7%	52,0%	14,7%

Izvor: CBBiH

Prosječna stopa obavezne rezerve u septembru 2018. godine nije se mijenjala i iznosi 10%. Prosječan saldo računa obaveznih rezervi kod CBBiH u septembru 2018. godine iznosio je 5,4 mlrd. KM i uvećan je za 17,7% u odnosu na septembar 2017. godine. Veći dio prosječnog salda računa obaveznih rezervi čini višak iznad obaveznih rezervi (54,6%), dok se ostatak odnosi na prosječne obavezne rezerve. Prosječne obavezne rezerve uvećane su za 11,6% g/g, a višak iznad obavezne rezerve je uvećan za 23,3% g/g.

Tabela 7: Prosječne obavezne rezerve u septembru 2018. godine

Opis	Osnovica za obračun obavezne rezerve	Prosječne obavezne rezerve	Prosječan saldo računa obaveznih rezervi kod CBBiH	Višak iznad obavezne rezerve	Prosječna stopa obavezne rezerve	Implicitna stopa obavezne rezerve
	1	2	3	4=3-2	5=2/1	6=3/1
Stanje u mil. KM	24.316,6	2.431,7	5.354,2	2.922,5	10,0%	22,0%
Stopa rasta g/g	11,6%	11,6%	17,7%	23,3%	-	-

Izvor: CBBiH

U septembru 2018. godine bruto devizne rezerve veće su za 13,3% u odnosu na isti mjesec 2017. godine i iznose 11,6 mlrd. KM. Povećanje bruto deviznih rezervi rezultat je uvećanja strane valute u trezoru CBBiH, investicija u vrijednosne papire, držanja SDR i depozita kod nerezidentnih banaka (tabela ispod). U strukturi bruto deviznih rezervi i dalje dominiraju investicije u vrijednosne papire

(73,5%) i depoziti kod nerezidentnih banaka (22,7%). Jedina komponenta bruto deviznih rezervi koja je u posmatranom mjesecu smanjena upoređenju sa septembrom prošle godine je zlato.

Tabela 8: Stanje bruto deviznih rezervi u septembru 2018. godine

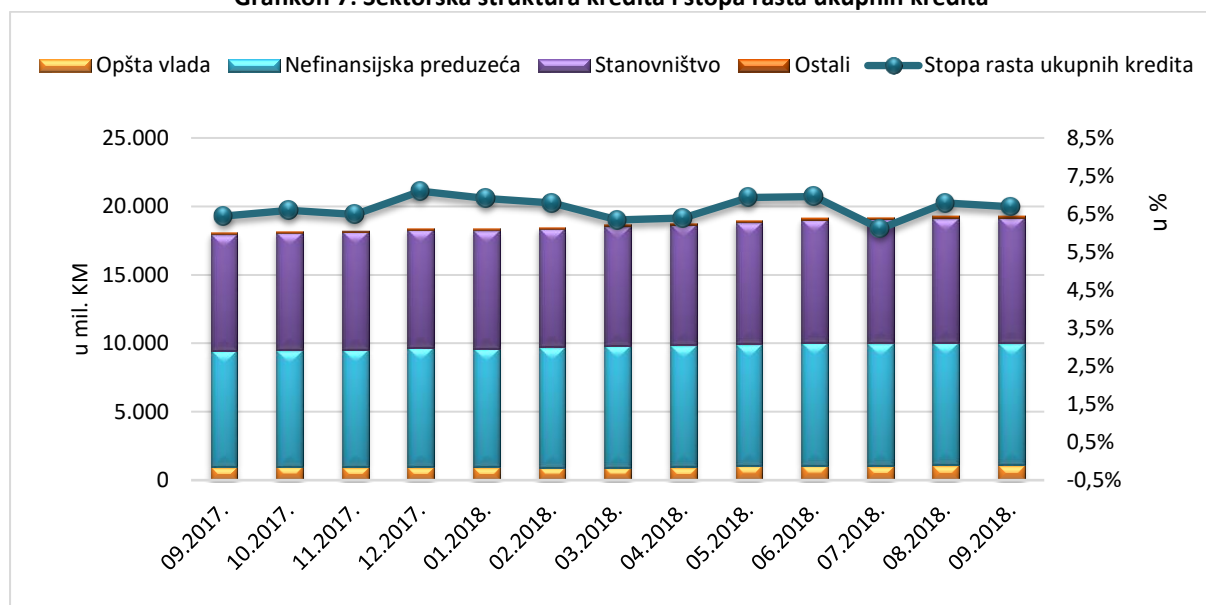
Opis	Zlato	Držanje SDR	Strana valuta u trezoru CBBiH	Depoziti kod nerezidentnih banaka	Ostalo	Investicije u vrijednosne papire	Ukupno
	1	2	3	4	5	6	7=1+...+6
Stanje u mil. KM	192,8	1,5	249,1	2.625,5	0,0	8.492,8	11.561,7
Stopa rasta g/g	-5,2%	11,1%	13,8%	2,2%	-	17,8%	13,3%

Izvor: CBBiH

Bankarski sektor

Na kraju mjeseca septembra 2018. godine ukupan iznos kredita je dostigao 19,33 mlrd. KM uz stopu rasta 6,7% g/g. Najveće učešće u ukupnim kreditima su imali krediti stanovništvu od 47,4% i na kraju mjeseca septembra su iznosili 9,15 mlrd. KM uz stopu rasta 7,4% g/g. Drugi po veličini su bili krediti nefinansijskim preduzećima sa učešćem od 46,3% i dostigli su 8,95 mlrd. KM uz stopu rasta od 5,2% g/g. Krediti opštoj vladi su učestvovali sa 5,6% iznosili 1,08 mlrd. KM uz stopu rasta od 10,7% g/g.

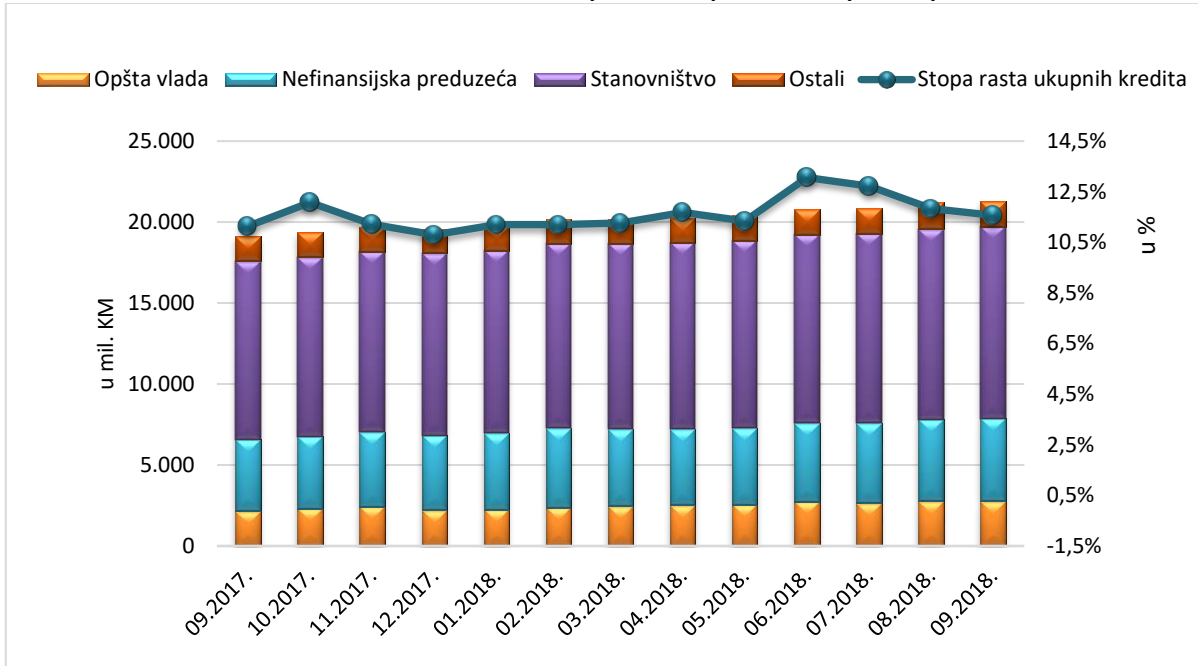
Grafikon 7: Sektorska struktura kredita i stopa rasta ukupnih kredita

Izvor: CBBiH

Depoziti na kraju mjeseca septembra 2018. godine su iznosili 21,34 mlrd. KM sa stopom rasta od 11,6% g/g. Depoziti stanovništvu su imali najveće učešće od 55,4% sa dostignutim iznosom od 11,83 mlrd. KM i stopom rasta 7,3% g/g. Drugi po veličini su bili depoziti nefinansijskih preduzeća sa učešćem 24,1% i dostignutih 5,15 mlrd. KM i stopom rasta od 16,4% g/g. Depoziti opšte vlade su imali učešće 13% sa dostignutim iznosom od 2,76 mlrd. KM i stopom rasta od 27,4% g/g.

Grafikon 8: Sektorska struktura depozita i stopa rasta ukupnih depozita

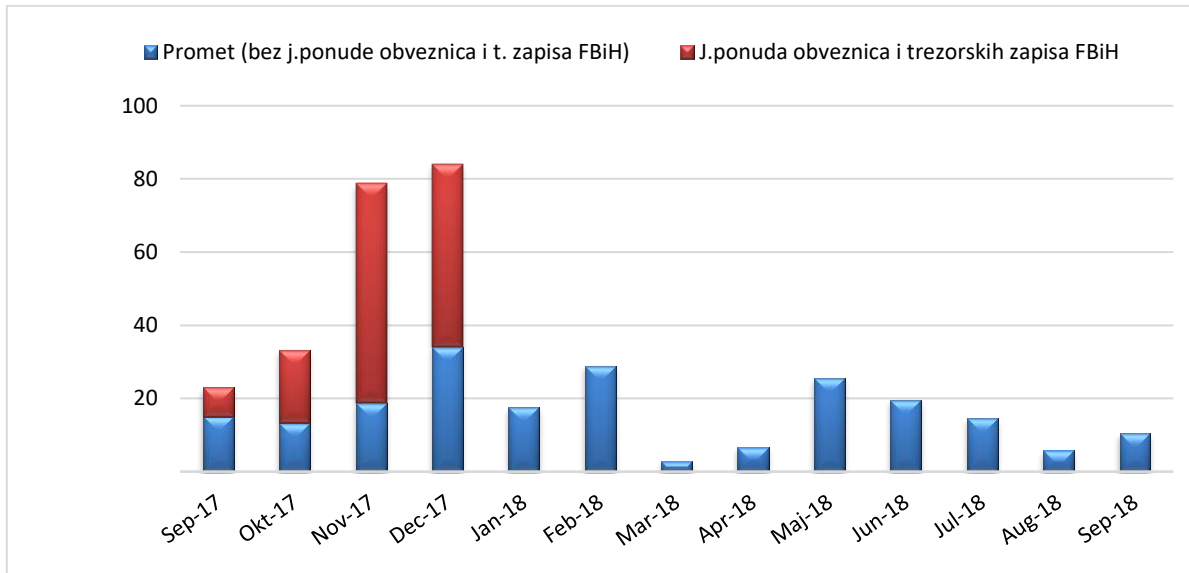

Izvor: CBBiH

Berze u BiH

U mjesecu septembru 2018. godine promet na Sarajevskoj berzi je iznosio 10,45 mil. KM i manji je 54,8% g/g. U ovom mjesecu nije bilo javne emisije obveznica i trezorskih zapisa Federacije BiH. Učešće prometa na SASE u ukupnom prometu u BiH u ovom mjesecu mjesecu je iznosilo 22%.

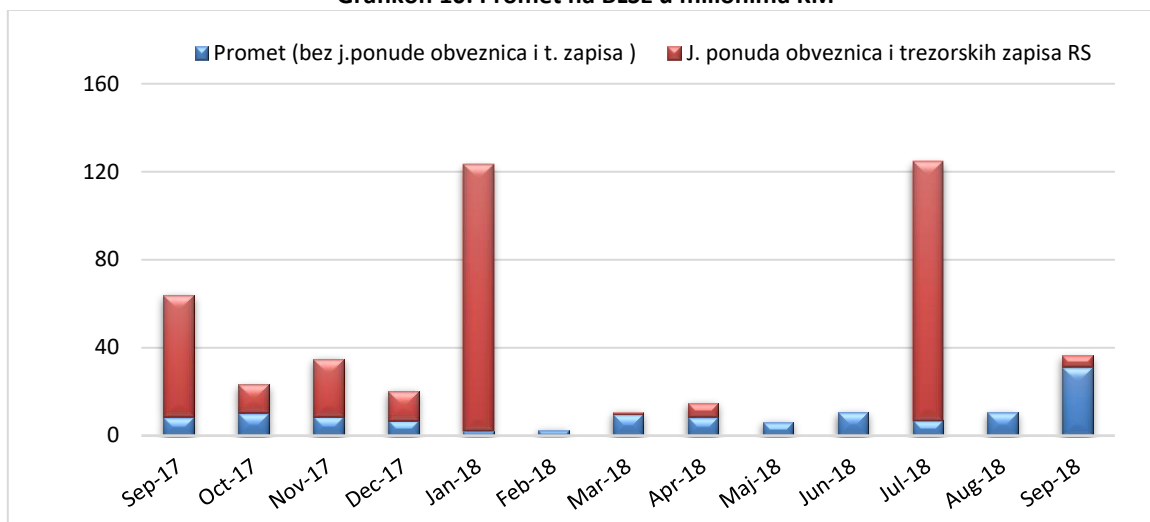
Grafikon 9: Promet na SASE u milionima KM

Izvor: SASE

Na banjalučkoj berzi u mjesecu septembru promet je bio 36,3 mil. KM i manji je za 43,1% g/g. Nije bilo emisije trezorskih zapisa u ovom mjesecu. Usješno je održana emisija obveznica Opštine Kotor varoš u vrijednosti 5 mil. KM.

Grafikon 10: Promet na BLSE u milionima KM

Izvor: BLSE

Ukupan prometa na obje berze (SASE+BLSE) je iznosio 46,78 mil. KM i manji je za 46% g/g.

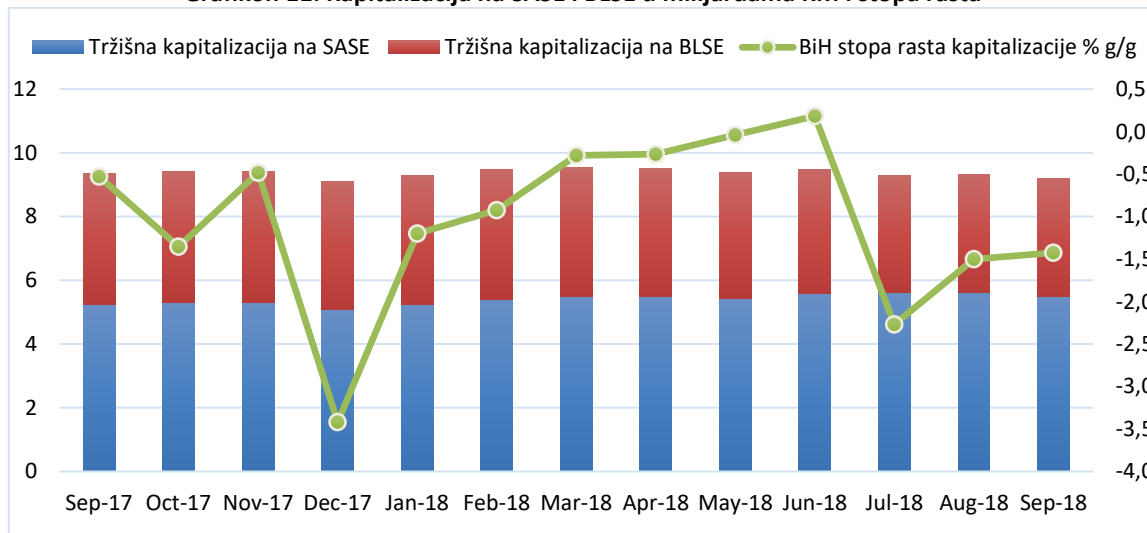
Tabela 9: Promet (u KM) na SASE i BLSE u septembru 2018. godine

Mjesec	SASE	BLSE	UKUPNO
Sep-16	67.443.233	75.394.541	142.837.774
Sep-17	23.108.304	63.855.190	86.963.493
Sep-18	10.451.503	36.325.728	46.777.232

Izvor: SASE i BLSE

Kapitalizacija na SASE na kraju mjeseca septembra je iznosila 5,5 milijardi KM uz stopu rasta 5,1% g/g. U isto vrijeme kapitalizacija na BLSE iznosila 3,71 milijardu KM uz negativnu stopu rasta od 9,8% g/g.

Grafikon 11: Kapitalizacija na SASE i BLSE u milijardama KM i stopa rasta

Izvor: SASE i BLSE

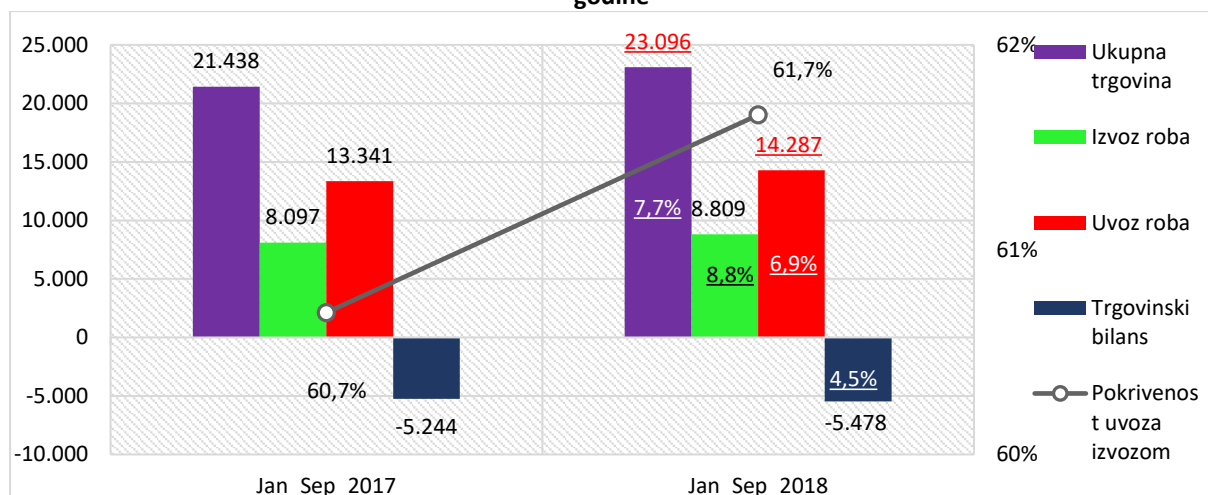
Na kraju mjeseca septembra ukupna kapitalizacija na SASE i BLSE je dostigla 9,21 milijardi KM uz negativnu stopu rasta od 1,4% g/g. Odnos vrijednosti kapitalizacije na SASE prema kapitalizaciji na BLSE je bio 59,8% prema 40,2%.

4. Vanjski sektor

Vanjskotrgovinska robna razmjena

U periodu januar-septembar 2018. godine u Bosni i Hercegovini je nastavljen trend rasta vanjskotrgovinske robne razmjene sa svijetom. Tako je BiH prema raspoloživim podacima BHAS-a za prvih 9 mjeseci 2018. godine zabilježila nominalno povećanje ukupne robne razmjene od 7,7%, izvoza i uvoza roba od 8,8% odnosno 6,9%, dok je vanjskotrgovinski robni deficit povećan za oko 4,5% a pokrivenost uvoza izvozom poboljšana za 1 p.p u odnosu na isti period prethodne godine. Međutim, vrijedi također istaći da je u trećem kvartalu 2018. godine intenzitet rasta vanjskotrgovinskih indikatora prilično usporen u odnosu na početak. Naime, nakon dvocifrenih stopa rasta vanjskotrgovinskih parametara u prva 2 kvartala 2018. godine, rast robnog izvoza u K3 2018. godine u odnosu na isti kvartal prethodne godine iznosio svega 3%, dok je uvoz roba uvećan za 4,8%.¹⁰ Ovaj sporiji rast vanjskotrgovinskih indikatora u K3 2018. godine po svemu sudeći je djelimično posljedica slabljenja proizvodnje u okviru bh. prerađivačke industrije koja je glavni nosilac bh. robnog izvoza odnosno ima visok stepen izvozne orijentacije. Grafički prikaz bh. vanjskotrgovinske robne razmjene na nivou periodu januar-septembar 2018. godine prikazan je na grafikonu ispod:

Grafikon 12. Pregled kretanja bh. vanjskotrgovinske robne razmjene za period januar-septembar 2018. godine

Izvor: Agencija za statistiku Bosne i Hercegovine

Prema raspoloživim podacima Agencije za statistiku Bosne i Hercegovine za period januar-septembar 2018. godine Bosna i Hercegovina je ostvarila izvoz roba u vrijednosti od 8,8 milijardi KM što predstavlja nominalno povećanje od 8,8% u odnosu na isti period prethodne godine. Ovo povećanje izvoza je uglavnom bilo posljedica izvozne tražnje i povećanja cijena pojedinih izvoznih proizvoda. S druge strane, u trećem kvartalu 2018. godine došlo je do slabljenja izvoznog rasta u odnosu na prvu polovinu tekuće godine. Naime, nakon dvocifrenih stopa rasta robnog izvoza u prvom polugodištu 2018. godine, u trećem kvartalu rast robnog izvoza iznosio je svega 3% u odnosu na isti period prethodne godine, dok je u septembru mjesecu po prvi put od početka godine registriran pad robnog izvoza od 2,5% u odnosu na isti mjesec prethodne godine. Ovo slabljenje rasta robnog izvoza po svemu sudeći je posljedica stagnacije proizvodnje u okviru izvozno orijentisanih grana bh. prerađivačke industrije.

¹⁰ Agencija za statistiku Bosne i Hercegovine, Saopštenje, „Statistika robne razmjene BiH s inostranstvom januar-septembar 2018. godne“, 20.10.2018. godine.

S druge strane, ako se bh. robni izvoz na nivou perioda januar-septembar 2018. godine posmatra po proizvodima, najznačajnija povećanja a samim ti doprinosi rastu izvoza roba su registrirani u okviru izvoza električne energije 31% (1,3 p.p), koks 53% (1,1 p.p), aluminijuma 15,8% (1,0 p.p), metalnih konstrukcija 23% (0,7 p.p), sirovog željeza i čelika 17,4% (0,7 p.p), te derivata nafte (ulja) 33% (0,5 p.p). S druge strane, najznačajnija smanjenja izvoza registrirana su prilikom izvoza brašna i pojedinih prehrambenih proizvoda, te određenih metalnih, hemijskih i duhanskih proizvoda.

Tokom posmatranog perioda Bosna i Hercegovina je najviše robe izvezla na tržište zemalja EU28 u iznosu od 6,5 milijardi KM što je povećanje od 11,3% u odnosu na isti period prethodne godine. U zemlje CEFTA-e u istom vremenskom periodu izvezeno je 1,4 milijardi KM što predstavlja povećanje od 8%. Posmatrano pojedinačno po zemljama, najznačajnija povećanja izvoza a samim tim i doprinosi povećanju istog su registrirana prilikom izvoza u Hrvatsku 15,2% (1,8 p.p), Srbiju 14,5% (1,4 p.p), Njemačku 10% (1,5 p.p), Italiju 10,6% (1,2 p.p), Austriju 11,3% (0,9 p.p) i Sloveniju 8,6% (0,8 p.p).

Pored povećanja izvoza roba, viši nivo poslovne aktivnosti u zemlji i jačanje domaće tražnje kao i povećanja cijena pojedinih proizvoda doveli su i do povećanja uvoza roba u Bosni i Hercegovini. Tako je u periodu januar-septembar 2018. godine nastavljen trend rasta uvoza roba. Prema raspoloživim podacima BHAS-a za prvih 9 mjeseci 2018. godine ukupni uvoz roba u BiH iznosio skoro 14,3 milijarde KM što predstavlja nominalno povećanje od skoro 7% u odnosu na isti period prethodne godine. Međutim, vrijedi istaći da baš kao što je to bio slučaj kod izvoza i na strani uvoza došlo do usporavanja stope rasta tokom trećeg kvartala 2018. godine. Tako je u K3 2018. godine registrirani rast uvoza roba u odnosu na isti period prethodne godine iznosio 4,8%, dok je u septembru u odnosu na isti mjesec prethodne godine bh. robni uvoz smanjen za 2%.

Ako se pažljivije posmatra struktura ostvarenog rasta uvoza u periodu januar-septembar 2018. godine vidljivo je da su najznačajnija povećanja a samim tim i doprinosi rastu istog registrirana u okviru uvoza: rafiniranih naftnih derivata i sirove nafte od oko 20% (2,2 p.p), baznih metala 22% (1,6 p.p), motornih vozila 9,3% (0,6 p.p), hemijskih proizvoda 12% (0,4 p.p), mašina i aparata od oko 24% (0,5 p.p). S druge strane, smanjenja uvoza su registrirana u okviru uvoza električne energije, mašina za posebne namjene, te poljoprivrednih i prehrambenih proizvoda.

Posmatrano po glavnim trgovinskim blokovima u periodu januar - septembar 2018. godine Bosna i Hercegovina je iz EU uvezla oko 8,6 milijardi KM, što predstavlja povećanje od 5,4%, dok je uvoz iz zemalja CEFTA-e iznosio 1,7 milijardu KM i uvećan je za 1,6%. Posmatrano po zemljama, najznačajnija povećanja uvoza roba su registrirana prilikom uvoza roba iz Rusije 22,6% (1,1 p.p), Njemačke 9,7% (1,1 p.p), Italije 5,5% (0,6 p.p), Kine 14% (0,9 p.p), Turske 16,5% (0,7 p.p), Srbije 3,2% (0,4 p.p) i Hrvatske 5,0% (0,5 p.p).

U periodu januar-septembra 2018. godine vanjskotrgovinski robni deficit u Bosni i Hercegovini je iznosio skoro 5,5 milijardi KM što predstavlja nominalno povećanje od 233 miliona KM odnosno 4,5% u odnosu na isti period prethodne godine. Posmatrano po proizvodima, najznačajnija povećanja deficita zabilježena su u okviru kategorija kao što su motorna vozila, sirova i rafinirana nafta. Posmatrano po zemljama u periodu januar- septembar 2018. godine došlo je do povećanja deficita prilikom vanjskotrgovinske razmjene sa Ruskom Federacijom, Kinom, Turskom, Njemačkom, dok je deficit smanjen u okviru vanjskotrgovinske robne razmjene sa Hrvatskom i Srbijom. S druge strane, BiH je ostvarila vanjskotrgovinski suficit prilikom vanjskotrgovinske robne razmjene sa Crnom Gorom, Austrijom i Slovenijom.

Ukupna pokrivenost uvoza izvozom roba u periodu januar-septembar 2018. godine iznosila je 61,7% što predstavlja poboljšanje za 1 p.p u odnosu na isti period prethodne godine. Posmatrano po glavnim trgovinskim blokovima, pokrivenost uvoza izvozom iznosila je 75,5% prilikom vanjskotrgovinske robne razmjene sa EU, dok je pokrivenost sa zemljama CEFTA-e iznosila 82,1%. Detaljniji pregled bh.

vanjskotrgovinske robne razmjene za period januar-septembar 2018. godine po HS klasifikaciji prikazan je u tabeli ispod:

Tabela 10 . Pregled bh. vanjskotrgovinske robne razmjene za period januar - septembar 2018. godine po HS klasifikaciji (nominalni iznosi i stope rasta)

Izvoz i uvoz dobara klasifikovanih prema harmonizovanom sistemu kodova (HS)	IZVOZ			UVOZ			DEFICIT				Pokrivenost uvoza izvozom		
	Januar_Septembar_2017	Januar_Septembar_2018	2018/2017 promjena %	Januar_Septembar_2017	Januar_Septembar_2018	2018/2017 promjena %	Januar_Septembar_2017	Januar_Septembar_2018	2018/2017 promjena %				
	u mil KM	u mil KM	g/g p.p	u mil KM	u mil KM	g/g p.p	u mil KM	u mil KM	g/g p.p				
UKUPNO	8097	8809	8,8	8,8	13341	14287	6,9	6,9	-5244	-5478	4,5	4,5	61,7%
1 ŽIVOTINJE I PROIZVODI ŽIVOTINSKOG PORJEKLA	117	119	1,6	0,0	365	395	8,2	0,22	-247	-276	11,4	0,54	30,2%
2 PROIZVODI BILNOG PORJEKLA	232	163	-29,7	-0,85	620	578	-6,8	-0,31	-388	-415	7,0	0,52	28,3%
3 MASTI I ULJA ŽIVOTINSKOG PORJEKLA I PREHRAMBENE	115	86	-25,1	-0,35	182	155	-15,0	-0,20	-67	-69	2,1	0,03	55,5%
4 PRERABEIVINE	275	243	-11,7	-0,40	1133	1145	1,1	0,09	-858	-902	5,2	0,84	21,2%
5 PROIZVODI MINERALNOG PORJEKLA	741	980	32,3	2,95	1909	2180	14,2	2,03	-1168	-1200	2,7	0,60	44,9%
6 PROIZVODI HEMUSKE INDUSTRIJE ILI SRODNIH	696	714	2,5	0,22	1244	1325	6,5	0,60	-548	-611	11,5	1,20	53,9%
7 PLASTIČNE MASE, GUMA I KAUČUK	267	307	15,2	0,50	870	929	6,7	0,44	-604	-622	3,0	0,35	33,0%
8 KOŽA I KRZNO	153	151	-1,6	-0,03	367	345	-5,9	-0,16	-213	-194	-9,0	-0,37	43,8%
9 DRVO I PROIZVODI OD DRVETA	581	585	0,6	0,04	191	215	12,7	0,18	391	370	-5,3	0,39	272,1%
10 CELULOZA, PAPIR I KARTON I NJIHOVI PROIZVODI	200	241	20,4	0,50	304	335	9,9	0,23	-104	-94	-10,2	-0,20	72,0%
11 TEKSTIL I TEKSTILNI PROIZVODI	420	468	11,3	0,58	883	933	5,7	0,37	-463	-465	0,6	0,05	50,1%
12 OBUĆA, ŠEŠIRI, KAPE I SLUČNI PROIZVODI	527	563	6,8	0,44	258	261	1,2	0,02	269	302	12,3	-0,63	215,7%
13 PROIZVODI OD KAMENA, GIPSA, CEMENTA I SLUČNIH	62	65	4,8	0,04	263	288	9,5	0,19	-201	-223	10,9	0,42	22,6%
14 BISERI, PLEMENTI METALI I NJIHOVI PROIZVODI,	9	9	4,5	0,00	13	13	2,4	0,00	-4	-4	-2,8	0,00	72,7%
15 BAZNI METALI I PROIZVODI OD BAZNIH METALA	1442	1693	17,4	3,10	1427	1639	14,9	1,59	15	54	260,0	-0,74	103,3%
16 MAŠINE, APARATI, MEHANIČKI I ELEKTRIČNI	955	1055	10,4	1,23	1857	1950	5,0	0,70	-902	-895	-0,8	-0,13	54,1%
17 TRANSPORTNA SREDSTVA I NJIHOVI DIJELOVI I	248	274	10,9	0,33	946	1027	8,6	0,61	-698	-753	7,8	1,04	26,7%
18 SATOVI, MJERNI, MUZIČKI I MEDICINSKO INSTRUMENTI	22	24	11,1	0,03	159	220	38,7	0,46	-137	-196	43,1	1,13	10,9%
19 ORUŽJE I MUNICIJA, NJIHOVI DIJELOVI I PRIBOR	129	119	-7,3	-0,12	10	9	-16,3	-0,01	118	111	-6,5	0,15	1370,1%
20 RAZNI PROIZVODI	904	948	4,8	0,54	303	344	13,6	0,31	601	604	0,4	-0,05	275,5%
21 UMJETNIČKA DJELA, KOLEKCIONARSKI	0	0	0,0	0,00	0	0	0,0	0,00	0	0	0	0,00	0,0%
98 NERAZVRSTANO	0	0	0,0	0,00	0	0	0,0	0,00	0	0	0,0	0,00	0,0%

Izvor: Agencija za statistiku Bosne i Hercegovine

5. Strane direktne investicije

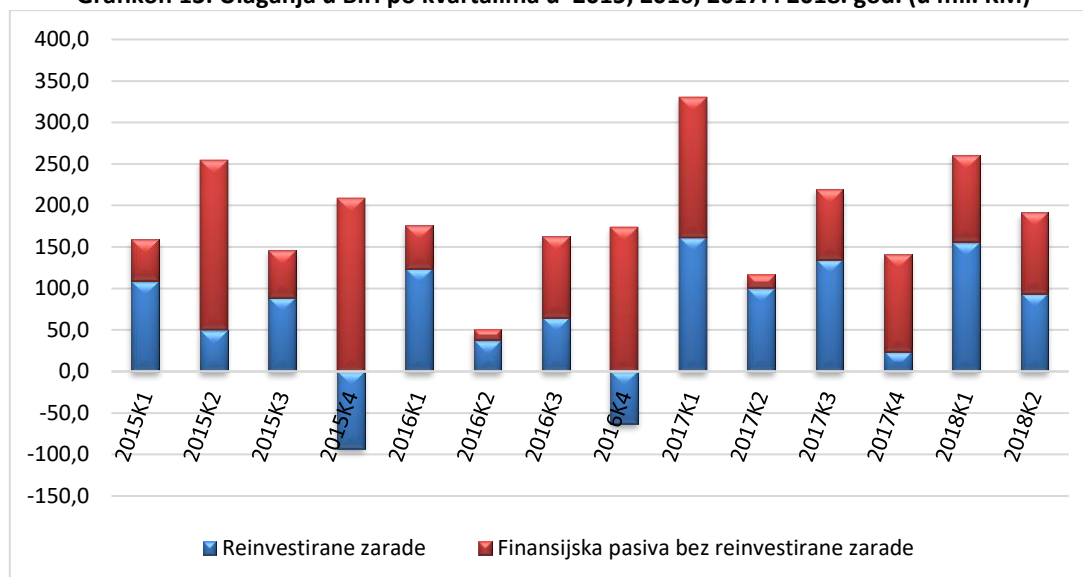
Ukupna strana ulaganja prema podacima CBBiH objavljenim u platnom bilansu za prvu polovicu 2018. godine su iznosila 452,5 mil. KM (neto finansijska pasiva) i veća su za 1,1% g/g. U prvom polugodištu 2018. godine reinvestirane zarade su iznosile 249,8 mil. KM sa učešćem 55,2%. U istom periodu u prošloj godini reinvestirane zarade su imale učešće u ukupnim zaradama 58,2%. Podaci o ukupnim stranim ulaganjima za K3 2018. godine nisu bili dostupni u periodu izrade Informacije.

Tabela 11: SDU po kvartalima u 2015, 2016, 2017. i 2018. godini

U milionima KM	K1	K2	K3	K4	K1-K4
2015	158,9	253,9	146,4	116,2	675,4
2016	176,6	50,7	162,7	110,9	500,9
2017	330,7	117,0	220,0	140,9	808,6
2018	261,0	191,5			

Izvor: CBBiH

Grafikon 13: Ulaganja u BiH po kvartalima u 2015, 2016, 2017. i 2018. god. (u mil. KM)

Izvor: CBBiH

Kreditna agencija Standard & Poor's je 07.09.2018. godine potvrdila Bosni i Hercegovini suvereni kreditni rejting „B sa stabilnim izgledima“ a agencija Moody's Investors Service je 16.02.2018. godine potvrdila Bosni i Hercegovini suvereni kreditni rejting „B3 sa stabilnim izgledima“.